

בתי המשפט

2695/04 ת.א.		בית משפט מחוזי תל אביב-יפו	
בש"א 26462/04			
25/11/2007	תאריך:	כב' השופטת שבח יהודית	בפני:

בעניין: 1. נהור רונן
2. נהור ענת
3. משה גרסון
ע"י ב"כ עו"ד בך מיכאל ואח' התובעים – המבקשים

נ ג ד

1. הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד צבי בר נתן ו/או מירב ברוך
2. אי. אמ. סוכנות לביטוח (1988) בע"מ –
בפירוק - בעיכוב הליכים

הנתבעות - המשיבות

להחלטה במחוזי (2006-11-19): תא 2695/04 ענת נהור נ' הכשרת הישוב בישראל בע"מ שופטים: שבח יהודית, עו"ד: מיכאל בך, מוטי קניאל, צבי בר נתן, מירב ברוך
להחלטה במחוזי (2008-01-21): בשא 23019/07 נהור רונן נ' הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ שופטים: שבח יהודית, עו"ד: בך מיכאל, מ' זליגמן, רם כספי
להחלטה בעליון (2009-08-27): רעא 11053/07 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' רונן נהור שופטים: א' גרוניס, עו"ד: מיכאל בך, עידן איידן, רם כספי, צבי בר נתן
להחלטה בעליון (2010-01-11): רעא 11053/07 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' רונן נהור שופטים: א' גרוניס, עו"ד: מיכאל בך, גד טיכו, אסף פריאל
להחלטה בעליון (2010-01-13): רעא 11053/07 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' רונן נהור שופטים: א' גרוניס, עו"ד: מיכאל בך, גד טיכו, אסף פריאל

מיני-רציו:

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – תנאים לאישורה

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – לפי חוק תובענות ייצוגיות

המבקשים עותרים לאישור בירור התביעה כתובענה ייצוגית ולקביעה לפיה תכלול הקבוצה המיוצגת את כל מי שהיה מבוטח ע"י המשיבות בביטוח דירה אגב משכנתא מיום 1.1.98 ועד ליום בו תחדלנה המשיבות לגבות את תוספת הפרמיה שהונהגה בשנת 2002, בין אם היה מבוטח אצל המשיבות במהלך כל התקופה ובין בחלקה. ביחס לחברי הקבוצה הראשונה, הפרמיה קבועה וצמודה למדד המחירים לצרכן. בפוליסה המתוקנת אותה אוחזים המבקשים ויתר חברי הקבוצה השניה רשאית המשיבה לשנות את חישוב הפרמיה, בכפוף לאישור מוקדם של המפקח על הפיקוח.

בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה ופסק כי:

התובענה הוגשה לפני הכנסו לתוקף של חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: החוק), ונסמכת על עילות לפי חוקים אחרים. כבר נפסק כי נוכח ס' 45(ב) לחוק יש להחיל את החוק גם על תביעה המצויה עדיין בשלבי בירור וטרם הוכרעה. התוספת השניה לחוק מונה רשימה של תביעות הראויות להתברר כתביעה ייצוגית, ועליהן נמנית גם התביעה בנושא שבעניינינו.

בהתאם לס' 4(א)(1) לחוק יאושר תובע פרטי כתובע ייצוגי אם יוכיח כי יש לו עילה בתביעה או בעניין כאמור בס' 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפת לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם, בשם אותה קבוצה. המבקשים הוכיחו עילת תביעה אישית. המשיבה לא היתה רשאית לשנות את תעריף הפרמיה לחברי הקבוצה הראשונה. ההסכם בין המבקשים למשיבה קובע כי פרמיית הביטוח מתבטאת בתשלום קבוע בתוספת הפרשי הצמדה למדד. הגדלת הפרמיה ב- 50% נוגד את הסכמת הצדדים. שינוי בתעריף הביטוח מצריך אישור מוקדם של המפקח על הביטוח והוכח כי המשיבה לא קיבלה אישור כזה ולא ניתן להסתפק באישור "רעיוני" או באישור "משתמע" המוסק באופן טרואקטיבי מאישור שניתן ביחס לשנה שלאחר מכן. אף אין ממש בטענת נוהג, שהרי מקום שקיימת הוראת חוק מפורשת, לא ניתן להתעלם ממנה על דרך הוכחת נוהג סותר.

הראיות אף מצמיחות עילת תביעה בנוגע למבקשים ולחברי הקבוצה השניה. הפוליסה של המבקש 3 מקנה למשיבה את הסמכות החוזית לייקר את תעריף הביטוח. יחד עם זאת, לא מהווה הרשאה זו אדן מספק להצדקת התוספת, שכן זכות הייקור מותנית באישור המפקח על הביטוח, אישור אותו לא קיבלה. המבקשים הוכיחו סיכויי הצלחה ברמה של "אפשרות סבירה" הנדרשת בשלב זה.

אשר למשוכות שקובע ס' 8 לחוק, השאלה שבמחלוקת זהה ומשותפת לחברי שתי הקבוצות; אין למשיבה טענות הגנה ייחודיות המצומצמות למבקשים ו/או למבוטחים אחרים; אין מקום לפקפק בתום לבם של המבקשים או מי מהם. נכון כי מבקשים 1-2 תרו אחר מבקש 3, אך אין בכך כדי לפגוע בכישוריו לשמש כמייצג הולם, אך הוכח כי מבקש 3 פנה למפקח על הביטוח בתלונה על הייקור. הגורם הדומיננטי בתביעה הייצוגית הינו הפרקליט המנהל את התובענה, כלפיו מופנית הדרישה לייצוג הולם. במקרה דנן עסקינן בפרקליטים שיש בכוחם לנהל את התובענה בדרך הראויה והנכונה.

החלטה

בפני בקשה לאישור התביעה שמספרה ברישא - כתובענה ייצוגית.

העתירה

המבקשים עותרים לאישור בירורה של התביעה בת.א. 2695/04 - כתובענה ייצוגית, ולקביעה לפיה תכלול הקבוצה המיוצגת את כל מי שהיה מבוטח על ידי המשיבות, בביטוח דירה אגב משכנתא בתקופה החל מיום 1.1.98 ועד ליום בו תחדלנה המשיבות לגבות את תוספת הפרמיה שהונהגה בשנת 2002 והשנויה במחלוקת בתיק זה, בין אם היה מבוטח אצל המשיבות במהלך כל התקופה, ובין בחלקה בלבד.

הרקע לתביעה

המשיבה מס' 1 הינה תאגיד העוסק בביטוח, על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "המשיבה").

המשיבה 2 (להלן: "הסוכנות") תיפקדה במועדים הרלבנטיים כסוכנות ביטוח, והיא שמכרה למבקשים את פוליסת הביטוח נשוא העניין. הסוכנות נכנסה להליכי פירוק וההליכים כנגדה בתיק זה - עוכבו.

המבקשים 1 ו-2 (להלן: "נהור") התקשרו ביום 21.2.1999 עם המשיבה בפוליסת ביטוח דירה אגב משכנתא המכונה "הכ"י למשתכן", הכוללת פוליסת ביטוח דירה ופוליסת ביטוח חיים (להלן: "ביטוח הדירה").

המבקש מס' 3 (להלן: "גרסון"), אשר צירפו לתובענה אושר בהחלטה מיום 19.11.06, רכש אף הוא מאת המשיבה פוליסה לביטוח דירה, אולם עשה כן בחודש פברואר 2002. נהור וגרסון מייצגים שתי קבוצות של מבוטחי המשיבה הנבדלות זו מזו בנוסח הפוליסה אותה אוחזת כל אחת מהן.

הפוליסה שאוחזים נהור, והערוכה בנוסח הפוליסה התקנית, מסדירה את תשלום הפרמיה בסעיף 12 שבה, הכולל חמישה סעיפים קטנים, תוך הפניה ל"דף פרטי הביטוח", המהווה חלק בלתי נפרד ממנה, הקובע תשלום פרמיה חודשית קבועה בצירוף הפרשי הצמדה למדד. נהור

נמנים על קבוצה של כ- 1,800 מבוטחים האוחזים בפוליסה בנוסח זה (להלן: "**הקבוצה הראשונה**").

השוני בין פוליסת גרסון לבין פוליסת נהור מתבטא בהוספת סעיף קטן שישי לסעיף 12 לעיל (להלן: "**סעיף 12.6**"), המקנה למשיבה את הזכות "**לשנות חישוב הפרמיה החל מתום שנה ממועד תחילת הביטוח**", בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

לאור ההערכות שהובאו בפני ולפיהן היו למשיבה 50,000 מבוטחים בביטוח דירה בשנת 2002, יש להעריך את מספר האוחזים בפוליסה בנוסח זה בכ- 48,000, לאחר הפחתת 1,800 המבוטחים הנכללים בקבוצה הראשונה. גם אם אין מדובר במספר מדוייק, הרי עדיין עסקינן באלפים לא מעטים (להלן: "**הקבוצה השניה**").

הנה כי כן, שתי הקבוצות נבדלות זו מזו בהבדל מהותי אחד המתבטא בסעיף 12.6 המופיע בפוליסת הקבוצה השניה ואיננו מופיע בפוליסת הקבוצה הראשונה.

המחלוקת נשוא תיק זה מקורה במכתב ששלחה המשיבה בינואר 2002 לכלל מבוטחיה בביטוח דירה, בו הודיעה להם כי מחמת אירועי הטרור שפקדו את העולם בשנה האחרונה ומחמת ייקור תעריפי ביטוח המבנה ברחבי העולם, נאלצת היא להגדיל את פרמיית ביטוח המבנה בכ- 32 ש' לחודש, תוספת המהווה ייקור של כ-50% מסכום הפרמיה. אמרה, וכך עשתה. מאחר וגביית הפרמיה נעשית באמצעות כרטיסי אשראי, החלה המשיבה לגבות את הפרמיה המוגדלת, למרות מכתבי ההתנגדות ששיגרו המבקשים אליה.

בקליפת אגוז יאמר כי המבקשים טוענים כי המשיבה לא היתה רשאית להגדיל את סכום הפרמיה, מעבר להפרשי הצמדה למדד, הן ביחס לחברי הקבוצה הראשונה והן ביחס לחברי הקבוצה השניה, וכי עליה להשיב את סכומי גביית היתר מאז החלה בגבייתם ועד הלום.

הדין החל על התובענה

התובענה הוגשה ביום 22.12.04, כשנתיים לפני הכנסו לתוקף של [חוק תובענות ייצוגיות](#), התשס"ו-2006 (להלן: "**חוק התובענה הייצוגיות**"), ומטבע הדברים נסמכת היא על עילות לפי חוקים אחרים, ובכללם, חוק הפיקוח על עסקי הביטוח, [חוק הגנת הצרכן](#) ותקנה 29 [לתקנות סדר הדין האזרחי](#).

הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית החלה להתברר ביום 13.7.06, שאז עתרו המבקשים להחלת חוק התובענות הייצוגיות על תביעתם. המשיבה התנגדה לבקשה, ובהסכמת הצדדים נקבע כי המחלוקת תוכרע במסגרת ההחלטה בבקשה לאישור התובענה.

מאז נפל דבר והסוגיה הוכרעה על ידי בית המשפט העליון בפסק דין [רע"א 7028/00 אי.בי.אי](#) ניהול קרנות נאמנות (1978) בע"מ ואח' נ' אלסינט בע"מ ואח', בו נקבע באופן חד משמעי כי נוכח טבעו של החוק ונוכח הוראת המעבר שבסעיף 45 (ב) שבו, יש להחיל את החוק גם על תביעה המצויה עדיין בשלבי בירור וטרם הוכרעה, וכפי שקבע כב' השופט פרופ' ברק:

"... כל שהחוק עושה, בהיות התובענה הייצוגית כלי דיוני אשר נועד לפשט את

ניהולן של תובענות... הוא בגדר הסדרת אופן ניהולן של תובענות יחסי הייצוג

ומכאן ולהבא. מהוראות החוק ומתכליתו מתבקשת, איפוא, המסקנה כי [חוק](#)

[תובענות ייצוגיות](#) מוחל באופן אקטיבי על כל בקשת אישור ותובענה אשר

תלויה ועומדת ביום כניסתו לתוקף".

התוספת השניה לחוק התובענות הייצוגיות מונה רשימה של תביעות הראויות להתברר כתביעה ייצוגית, ועליהן נמנית גם "תביעה נגד מבטח, סוכן ביטוח או חברה מנהלת, בקשר לענין, לרבות חוזה ביטוח או תקנון קופת גמל, שבינם לבין לקוח, לרבות מבטח או עמית, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

העובדה שהמבקשים לא הגישו בקשה מתוקנת בה נאמר מפורשות כי התביעה נסמכת על חוק התובענות הייצוגיות, אין בה, כטענת המשיבה, למנוע את החלת החוק על התובענה. העולה מכל האמור לעיל הוא כי יש להתבונן על הבקשה שבפני מנקודת מבט של חוק התובענות הייצוגיות.

יצוין כי התובענה תבחן לפי [חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים](#) (ביטוח), התשמ"א-1981, שהחליף את חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981, שהיה בתוקף בעת הרלבנטיות, מחמת זהות נוסח הסעיפים הרלוונטיים.

טענות הצדדים

לאור החלת חוק התובענות הייצוגיות על ההליך שבפני, אינני רואה מקום להתייחס לאותן עילות נוספות אשר נטענו בשעתו בבקשה המקורית, ואשר נזנחו, מטבע הדברים, על ידי המבקשים בסיכומיהם.

המבקשים טוענים כי העלאת תעריף הביטוח בשנת 2002 משוללת תוקף חוקי, משלא קיבלה קודם לכן את אישור המפקח על הביטוח. כפועל יוצא, נגועה באי חוקיות גם גביית הפרמיה המוגדלת במהלך השנים 2003 - 2007.

כן טוענים המבקשים כי הוספת סעיף 12.6 לפוליסה התקנית "בהגנבה" ותוך הטעיית המבוטחים, לא ריפאה את פגם אי החוקיות שבהגדלת הפרמיה, שהרי גם הוספת סעיף זה לא אושרה קודם לכן על ידי המפקח על הביטוח, כנדרש על פי חוק.

למבקשים טענה נוספת, המצויה במישור החוזי, ולפיה גם אם אישר המפקח את התעריף החדש בדיעבד, לא היתה המשיבה מוסמכת להגדיל את הפרמיות מחמת מניעה חוזית בכל הנוגע לקבוצה הראשונה, באשר הפוליסה שלה קובעת מפורשות כי הפרמיה תהא צמודה למדד בלבד.

נהור רואים בהוספת סעיף 12.6 לפוליסת הקבוצה השניה - הודאת בעל דין כלפי הקבוצה הראשונה לפיה מודה המשיבה כי ללא סעיף זה נעדרת היא סמכות ליקור התעריף. כן מייחסים הם למשיבה הודאת בעל דין נוספת אותה הם מוצאים בדו"חות הכספיים שהגישה המשיבה לרשות ניירות הערך בה הודתה כי "על פניו עומדת לתובעים עילת תביעה...".

המשיבה מתנגדת לאישור התביעה כתובענה ייצוגית. לשיטתה, המקרה שבפנינו אינו מצדיק שימוש בנשק התובענה הייצוגית, שהינו "נשק בלתי קונבנציונלי", לטענתה, הדומה ל"רימון יד שנצרתו נשלפה מגופו".

המשיבה טוענת כי העלאת הפרמיה לא נעשתה מתוך גחמה או מתוך רצון להתעשר, אלא מכורח הנסיבות המתבטא באסון התאומים ובגל אירועי הטרור שפקדו את העולם ואשר בגינם התייקרו תעריפי הביטוח העולמיים בכלל, וביטוח המשנה בחו"ל - בפרט.

עוד טוענת המשיבה כי למרות העלאת התעריף, לא נגרם למבקשים כל הפסד שכן הביטוח שהיא מציעה עדיין זול מזה המוצע על ידי מתחריה.

כנגד טענת אי החוקיות מתגוננת המשיבה בטיעון לפיו אישר המפקח על הביטוח "דה פקטו" את נוסח הפוליסה החדש, אישור המוסק, לדעתה, מאי התנגדותו לשינוי נוסח הפוליסה ומדחיית תלונות מבוטחי המשיבה אשר הלינו על היקור.

לטענתה, שינוי נוסח הפוליסה איננו מקים כל עילת תביעה לפי חוק הפיקוח על הביטוח, על סעיפיו השונים.

מן ההיבט הדיוני, טוענת המשיבה, כי גודל הקבוצה איננו מצדיק את בירור התביעה כתובענה ייצוגית, כי דרך זו איננה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת, וכי המבקשים, הלוקים בחוסר תום לב, אינם מייצגים בדרך הולמת את עניינם של חברי הקבוצה.

דין והכרעה

1. הוראות הפוליסות:

הקבוצה הראשונה אוחזת, כאמור, בפוליסה שאיננה כוללת סעיף המאפשר למשיבה להגדיל את סכומי הפרמיה הקבועים, זולת הפרשי הצמדה. סעיף 12.1 שבה קובע:

"דמי הביטוח וכל יתר הסכומים המגיעים מהמבוטח בקשר לפוליסה זו,

ישולמו באופן ובמועדים שיפורטו בדף פרטי הביטוח".

דף פרטי הביטוח מיום 21.2.1999, המצורף לפוליסת נהור, מעמיד את פרמיית ביטוח החיים על סך 105.43 ₪ ואת פרמיית ביטוח הדירה על סך 65.02 ₪. עוד נאמר בו כי:

"הפרמיה החודשית בצירוף הפרשי הצמדה ועפ"י תנאי הפוליסה תיגבה

בכרטיס אשראי ויזה מס' ...".

דבר דבור על אופנו. ביחס לחברי הקבוצה הראשונה, הפרמיה הינה קבועה וצמודה למדד המחירים לצרכן.

בפוליסה המתקנת, אותה אוחזים גרסון ויתר חברי הקבוצה השניה, נכלל סעיף 12.6 הקובע:

"פרמיה - השיעור שלפיו נקבעה הפרמיה הינו כמפורט בדף פרטי הביטוח

להלן ובתנאי הפוליסה. למרות זאת, החברה תהיה זכאית לשנות חישוב

הפרמיה החל מתום שנה ממועד תחילת הביטוח..., הכל בכפוף לאישור

המפקח על הביטוח. שינוי כזה יכנס לתוקפו שלושים יום לאחר הודעת

החברה לבעל הפוליסה או למבוטח. אי מימוש הזכות האמורה בשנת ביטוח

מסויימת לא תמנע מהחברה לממשה לאחר מכן".

בניגוד לנוסח פוליסת הקבוצה הראשונה, רשאית המשיבה לשנות את חישוב הפרמיה, בכל הנוגע למבוטחי הקבוצה השניה, בכפוף לאישורו המוקדם של המפקח על הפיקוח.

2. עילת התביעה

בהתאם לסעיף 4(א)(1) לחוק התובענות הייצוגיות, יאושר תובע פרטי כתובע ייצוגי באם יוכיח כי:

"יש לו עילה בתביעה או בעניין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות

מהותיות של עובדה או משפט המשותפת לכלל החברים הנמנים עם קבוצת

בני אדם – בשם אותה קבוצה".

הבה ונבחן בראשונה, באם הוכיחו המבקשים, או מי מהם, עילת תביעה אישית.

לשם כך, יש ליתן מענה לשאלה האם רשאית היתה המשיבה לשנות את תעריף הפרמיה לחברי

הקבוצה הראשונה למרות האמור בדף פרטי הביטוח, מבחינת דיני החוזים?

לטעמי, יש להשיב על שאלה זו בשלילה.

ההסכם שבין המבקשים לבין המשיבה, המתבטא בפוליסת הביטוח ובדף פרטי הביטוח המהווה חלק בלתי נפרד ממנה, קובע בלשון שאיננה משתמעת לשתי פנים כי פרמיית הביטוח מתבטאת בתשלום קבוע בתוספת הפרשי הצמדה למדד. שינוי הפרמיה על דרך הגדלתה ב- 50% - נוגד את הסכמת הצדדים.

אין לקבל את טיעון המשיבה לפיו עסקינן בביטוח לשנה בלבד, אשר מתחדש מעת לעת תוך כריתת חוזה חדש כל שנה. עיון "ברשימה" שצורפה לפוליסת נהור (נספח ט"ו למוצגי המבקשים) מעלה כי ברישא לה צויין מועד תחילת הביטוח כ- 1.4.99 ומועד סיום הביטוח כ- 31.3.2019, דהיינו, תקופה של 20 שנה. הפוליסה של גרסון (נספח ט"ז למוצגי המבקשים) הינה לתקופה של 5 שנים, החל מיום 1.2.02 וכלה ביום 31.1.07 גם מצהיר המשיבה אישר במהלך חקירתו בבית המשפט כי מדובר אמנם בתקופת ביטוח ארוכת שנים, הכוללת נקודות יציאה:

"... הסיטואציה בתחום המשכנתאות שבחרנו לתת פוליסה והסכם לתק' ארוכה נועדה לשמור על רצף ביטוחי אך לא פוסלת את המבוטח מלבקש בסוף כל שנה לבטל את ההסכם. בסוף כל שנה יש נק' יציאה..." (עמ' 25 לפרוטוקול, ש' 22-23)

3. האם רשאית היתה המשיבה לייקר את תעריף הביטוח לחברי הקבוצה הראשונה מבחינת חובותיה לפי [חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים](#) (ביטוח) התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח על הביטוח")?

סעיף 40 לחוק הפיקוח על הביטוח, הדין בשינוי תנאי הביטוח, קובע:

"(א) מבטח המבקש להעניק תוכנית ביטוח שפרטיה לא הוגשו למפקח לפי סעיף 16 או לשנות את תנאי הביטוח או את דמי הביטוח והתשלומים האחרים שפרטים עליהם הוגשו למפקח כאמור, יגיש למפקח הודעה על כך 10 ימים לפני שיחול השינוי.

(ב) בענפי ביטוח שקבע שר האוצר בצו לענין זה, לא ינהיג מבטח תוכנית או שינוי כאמור בסעיף קטן (א) אלא אם התיר זאת המפקח."

סעיף 2 [לצו הפיקוח על עסקי ביטוח](#) (תוכניות ביטוח חדשות ושינוי תכניות) התשמ"ב-1981 חוזר וקובע את חובת קבלת ההיתר מטעם המפקח על הביטוח:

"בענפי הביטוח הבאים לא ינהיג מבטח תכנית ביטוח או שינוי כאמור בסעיף

40 (א) לחוק אלא אם התיר זאת המפקח: ...

(9) ביטוח מקיף לדירות ולבתי עסק, לרבות ביטוח זכויות";

מששינוי בתעריף הביטוח מצריך אישור מוקדם של המפקח על הביטוח, יש לילך כברת דרך נוספת ולבחון אם אכן ניתן אישור שכזה במקרה דנן.

ביום 26.6.2005 השיבה מחלקת ביטוח כללי שבמשרד האוצר, אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון לפניית ב"כ המבקשים, ואישרה כי המשיבה אכן לא קיבלה אישור להעלאת תעריפי ביטוח המבנה לשנת 2002, וכאמור בתשובתה:

"... הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ, לא קיבלה אישור להעלות

תעריפי ביטוח מבנה עבור שנת 2002" (נספח י' לתיק מוצגי המבקשים).

מענה ברוח זהה ניתן על ידי יואב בן אור, סגן בכיר הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר, במכתבו מיום 18.8.05:

"לאחר בירור פנימי, אנו שבים ומדגישים כי הכשרת הישוב, חברה לביטוח

בע"מ לא קיבלה אישור להעלות תעריפי ביטוח מבנה עבור שנת 2002"

(נספח י"ב לתיק מוצגי המבקשים).

בהעדרו של אישור המפקח להעלאת התעריף בשנת 2002 הודה אף המצהיר מטעם המשיבה, במהלך חקירתו הנגדית מיום 7.2.07:

"ש. יש לך אישור בכתב של המפקח להעלות מחירים ב-2002?

ת. יש אישור שנשלח ב-2002 עבור 2003, בהתייחס למכתבים שנשלחו עד

2002. אין אישור לשנת 2002" (עמ' 31, ש' 12-14).

הנה כי כן, הוכח כי המשיבה לא קיבלה כלל את אישור המפקח על הביטוח ליקור התעריף בשנת 2002.

4. טוענת המשיבה, כי גם אם לא קיבלה את אישורו הפורמלי של המפקח על הביטוח לייקור הפרמיה בשנת 2002, יש להסיק את קיומו של אישור שכזה, מהאישור שניתן בכל הנוגע לשנת 2003, כמו גם מן הנוהג השורר, לשיטתה, בענף. אין לקבל טיעון זה.

משהחוק דורש בצורה ברורה שאיננה משתמעת לשתי פנים, כי יש לקבל את אישור המפקח על הביטוח קודם להנהגת שינוי התעריף, לא ניתן להסתפק באישור "רעיוני" או באישור "משתמע", המוסק באופן רטרואקטיבי מאישור שניתן ביחס לשנה שלאחר מכן, מה גם שמתכתובת עם

הממונים על שוק הביטוח במשרד האוצר עולה כי גם עמדת הרגולטור הינה חד משמעית, ולפיה אכן לא נתן כל אישור לשנת 2002.

אף אין ממש בטענת הנוהג שלא הוכח כלל, והמשיבה לא היתה יוצאת נשכרת גם לו הוכיחה אותו, שהרי מקום שקיימת הוראת חוק מפורשת, לא ניתן להתעלם ממנה על דרך הוכחת נוהג סותר. מערכת היחסים שבין חברת ביטוח לבין מבטחיה הינה מערכת בלתי שוויונית, ומשכך מצא המחוקק לנכון להוציא תחת ידיו שורה של חוקים ותקנות שנועדו להגן על המבוטח מפני שרירות לבה של חברת הביטוח ויתרונה על המבוטח הקטן. הנוהג- אותו ביקש החוק למנוע - אינו גובר על החוק עצמו.

5. הראיות שהוצגו בפני אף מצמיחות עילת תביעה בכל הנוגע לגרסון ולחברי הקבוצה השניה. אין חולק כי הפוליסה של גרסון, הכוללת את סעיף 12.6 לעיל, מקנה למשיבה את הסמכות החוזית לייקר את תעריף הביטוח. יחד עם זאת, לא מהווה הרשאה זו אדן מספק להצדקת התוספת, שהרי נאמר בה מפורשות כי זכות הייקור מותנית באישור המפקח על הביטוח, וכאמור בסעיף:

"הכל בכפוף לאישור המפקח על הביטוח".

הגם שחברת הביטוח דאגה להבטיח את זכותה החוזית לייקר התעריף בכל הנוגע למערכת היחסים ההסכמית שבינה לבין מבטחיה המשתייכים לקבוצה השניה, כשלה היא במילוי חובותיה במתחם היחסים שבינה לבין המפקח על הביטוח:

ראשית, לא קיבלה את אישורו המוקדם של המפקח על הביטוח לשינוי נוסח הפוליסה, משוכה המתחייבת מסעיף 40 לחוק הפיקוח על הביטוח המחייב מבטח, המבקש, בין היתר, **"לשנות את תנאי הביטוח"** - **"להגיש למפקח הודעה על כך 10 ימים לפני שיחול השינוי"**.

ושנית, לא קיימה את הוראות סעיף 12.6, אשר את ניסוחו קבעה בעצמה, ולא קיבלה את אישור המפקח על הביטוח לתעריף החדש, קודם לייקור הפרמיה.

הנה כי כן, שינוי נוסח הפוליסה על דרך הוספת סעיף 12.6, המתיר את ייקור פרמיית הביטוח שקודם לכן עמדה על סכום קבוע, לא קיבל את אישורו המוקדם של המפקח על הביטוח, כמתחייב על פי חוק. יתרה מזאת, אף שיעור התעריף עצמו, לא קיבל את אישור המפקח כמתחייב מסעיף 12.6 הנ"ל.

יצוין כי שלב אישור התובענה כתביעה ייצוגית הינו שלב מקדמי ואינו מהווה תחליף לדיון ענייני בתובענה לגופא. כל שנדרש בשלב זה הוא הוכחת סיכויי הצלחה ברמה של "אפשרות סבירה" (ע"א 2967/95 מגן וקשת בע"מ נ' טמפו תעשיות, פ"ד נא(2), 312).

בנטל זה עמדו המבקשים.

6. האם צלחו המבקשים את המשוכות נשוא סעיף 8 לחוק התובענות הייצוגיות הקובע כי התובענה תאושר באם:

- א. התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט **המשותפות** לכלל חברי הקבוצה וקיימת אפשרות סבירה שהן תוכרענה לטובת הקבוצה.
- ב. כי קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל **בדרך הולמת**.
- ג. כי קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל **בתום לב**.

המשיבה טוענת כי גם אם יגיע בית המשפט לכלל מסקנה כי המבקשים הוכיחו עילת תביעה מספקת ביחס לשתי הקבוצות או ביחס לאחת מהן, עדיין לא ניתן לאשר התובענה כייצוגית מחמת כשל בהוכחת התנאים הנדרשים בסעיף 8 לחוק. אינני סבורה כך.

השאלה שבמחלוקת המתעוררת בהליך זה הינה זהה ומשותפת לכלל חברי שתי הקבוצות והיא מתבטאת בטענה לפיה לא היתה רשאית המשיבה לייקר את תעריף הפרמיה בשנת 2002, גם ביחס לקבוצה הראשונה וגם ביחס לקבוצה השנייה. לא התרשמתי כי למשיבה טענות הגנה ייחודיות כלשהן המצומצמות רק למבקשים או למי מהם ו/או למבוטחים אחרים, וכעולה מטיעוני המשיבה, טענותיה יפות לכלל המבוטחים.

אף אינני רואה מקום לפקפק בתום לבם של המבקשים או מי מהם. נכון הוא כי נהור ובאי כוחם הם שתרו אחר גרסון - המבקש 3, ולא להיפך, אך אין בכך כדי לפגוע בכישוריו לשמש כמייצג הולם, אף אינני רואה אותו כ"מריונטה על חוטים", כפי שמתבוננת עליו המשיבה.

הוכח כי גרסון, הגם שלא גילה בקיאות מיוחדת בדיני הביטוח, לא השלים עם ייקור הפרמיה, על אף שהינו אוחד בפוליסה החובקת בתוכה את סעיף 12.6 לעיל, אלא פנה למפקח על הביטוח בתלונה על הייקור שנעשה לטענתו בניגוד לחוק (מכתבו מיום 16.1.03, נספח כ"ז למוצגי המבקשים).

תובענה ייצוגית חדלה להיות חיזיון נפרץ במחוזותינו והגשתה הפכה זה מכבר להליך שכיח בבתי המשפט. לא אחדש, איפוא, דבר אם אומר כי הגורם הדומיננטי בתביעה הייצוגית הינו הפרקליט המנהל את התובענה, כלפיו מופנית הדרישה לייצוג הולם. במקרה דנן נחה דעתי, והמשיבה לא תחלוק על כך, כי עסקינן בפרקליטים מוכשרים ומנוסים אשר יש בכוחם לנהל את התובענה בדרך הראויה והנכונה.

אף אין לקבל את הטענה לפיה מתבטא חוסר תום לבם של המבקשים גם בשימור הקשר החוזי עם המשיבה, חרף טענתם בדבר הגדלת הפרמיה שלא כדין. מבטוח שסובר כי חברת הביטוח נהגה עמו שלא כראוי, אינו חייב לנתק את הקשר החוזי עמה ולנדוד למחוזות אחרים ולמבטוח אחר. רשאי הוא להותיר את הפוליסה על כנה ולנסות להעביר את רוע הגזרה בדרך החוקית הנאותה. הטענה, הגם שלא הוכחה, ולפיה נותרה הפרמיה שנגבית על ידי המשיבה, גם לאחר הייקור - זולה מן המתחרים, אין בה כדי להושיע לה, שהרי זו הסיבה שמלכחילה בחרו המבקשים דווקא במשיבה כמבטחת של רכושם.

כפועל יוצא, נחה דעתי כי המבקשים חוצים בנקל את משוכות סעיף 8 לחוק התובענות הייצוגיות, ומגלים את הכישורים הנאותים להוביל את הקבוצה ולייצגה.

7. הוראות והגדרת הקבוצה

א. במסגרת הקבוצה שתיוצג ע"י התובעים בתביעה הייצוגית, יכללו המבוטחים מקרב הקבוצה הראשונה ומקרב הקבוצה השניה שהחזיקו לפני ינואר 2002 ולא מעבר ל- 7 שנים לפני הגשת התביעה, בפוליסת ביטוח דירה אגב משכנתא, ואשר המשיבה העלתה לגביהם בשנת 2002 את פרמיית הביטוח, מעבר להפרשי המדד.

ב. הקבוצה המיוצגת תכלול את המבוטחים שהוגדרו לעיל, גם אם בשלב כלשהו שלאחר תשלום הפרמיה המוגדלת, חדלו להיות מבוטחים אצל המשיבה.

ג. במסגרת התביעה הייצוגית יהיו רשאים חברי הקבוצה הראשונה לתבוע מן המשיבה את השבת הפרמיה העודפת המתבטאת בתוספת נשוא ההודעה מינואר 2002, ככל שהשתלמה, החל משנת 2002 וכן בשנים שלאחר מכן ועד להפסקת גבייתה, וכן את הפרשי המדד שנגבו ביחס לחלק זה של הפרמיה.

ד. חברי הקבוצה השניה יהיו רשאים לתבוע מן המשיבה את השבת הפרמיה העודפת לעיל, בכל הנוגע לשנת 2002, וכן את הפרשי המדד שנגבו בגינה.

באשר לשנים 2003-2007: בית המשפט שידון בתובענה העיקרית יבחן, בין היתר, את טענת המשיבה לפיה נתקבל אישור המפקח על הביטוח לשנת 2003 ולשנים שלאחר מכן, הן באשר להוספת סעיף 12.6 לפוליסה והן באשר לשיעור ההתייקרות, ובשים לב לתוצאה, יקבע את זכאות הקבוצה השניה להחזר בגין שנים אלו, כולן או מקצתן.

ה. עילות התובענה תצומצמנה לעילות שפורטו בהחלטה זו.

ו. ב"כ המבקשים ידאג לפרסום הודעות לחברי הקבוצה, בהתאם לסעיף 25(א)(1) לחוק התובענות הייצוגיות, ויביא לאישור בית המשפט את נוסח המודעה, טרם פירסומה. נוסח המודעה יוצג לבית המשפט תוך 15 יום מיום קבלת ההחלטה, והפרסום יבוצע תום 30 יום מאישור נוסח המודעה.

8. התוצאה:

התוצאה היא שאני מאשרת את ניהול התביעה שמספרה ברישא כתובענה ייצוגית. שלושת התובעים המייצגים יהיו שלושת המבקשים. הקבוצות תיוצגנה ע"י משרד עוה"ד בך מיכאל ושות'. עילות התביעה והסעדים הנתבעים יהיו כמפורט לעיל בהחלטתי. המשיבות תשאנה בשכ"ט עו"ד בגין בקשה זו בסך של 50,000 ₪+מע"מ, וכן בעלות פרסום המודעה, כנגד המצאת חשבונית מס.

המזכירות תמציא ההחלטה לב"כ הצדדים, וכן למנהל בתי המשפט.

ניתנה היום י"א בכסלו, תשס"ח (21 בנובמבר 2007) בהעדר הצדדים.

שבח יהודית 54678313-2695/04

שבח יהודית, שופטת

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)